

Sekce správní
Odbor správy majetku

č. j.: 2015/008738/CNB/420

Výroční zpráva

**Archivu České národní banky
za rok 2014**

Sídlo archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1, PSČ 115 03
tel. spojení: 224 413 710, 224 412 351, 224 413 759, 224 412 403
e- mail: archiv@cnb.cz

Zřizovatel archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1

Archiv České národní banky je organizačně začleněn do referátu archivních a spisových služeb odboru správy majetku Sekce správní.

Akreditace podle zákona č. 499/2004 Sb.:

Rozhodnutí odboru archivní správy MV ČR o akreditaci archivu č. j. AS-93/1-2005 ze dne 24. dubna 2005.

I. Personální podmínky archivu:**Vedení archivu:**

- ředitel sekce správní
- ředitel odboru správy majetku
- vedoucí referátu archivních a spisových služeb

Počet pracovníků:

ústředí ČNB: 6 pracovníků

Z celkového počtu šesti zaměstnanců archivu mají čtyři pracovníci odborné vysokoškolské vzdělání, tři se zaměřením na archivnictví a jeden na historii.

Funkční zařazení pracovníků:

Funkční zařazení pracovníků Archivu ČNB je upraveno vnitřním předpisem České národní banky.

II. Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů a sbírek: 63

Počet běžných metrů celkem: 5.858,42 bm

Počet archivních pomůcek: 43

Přehled evidenčních údajů k 31. 12. 2014
Základní souhrnné informace ze základní evidence NAD

	počet arch. souborů celkem	metráž celkem (bm)	z toho nezpracováno (bm)	z toho zpracováno (bm)	z toho inventarizováno (bm)	počet pomůcek
Archiv ČNB	63	5.858,42	4.142,95,15	1.715,47	155,85	43

III. Výběr zpracování a využívání archiválií

1. Výběr archiválií:

Archiv ČNB dohlížel v průběhu roku 2014 na provedení skartačního řízení v České národní bance a vystavil 9 skartačních protokolů pro jednotlivé organizační útvary ČNB. V průběhu skartačních řízení bylo posouzeno 1.316 bm písemných dokumentů. Většina z nich byla vyřazena (89,2%), u části byla prodloužena skartační lhůta v souvislosti s trvajícím úřední potřebou organizačních útvarů ČNB (6,9%). Vybrané archiválie byly převzaty Archivem ČNB (3,9%). Do fondu České národní banky bylo přijato v ústředí 40,9 bm a na pobočkách 11,3 bm archiválií. Celkem tedy fond Česká národní banka vzrostl o 52,2 bm archivních dokumentů.

Po vzájemné dohodě s původci, resp. jejich zástupci byly do Archivu České národní banky převzaty dokumenty dokládající činnost nejvýznamnějších osob československého peněžnictví 1. a 2. poloviny 20. století a z nich vytvořeny nové archivní fondy. Archivní fond Jaromír Bečka obsahuje dokumenty k ministru financí Bohdanu Bečkovi a vrchnímu řediteli Národní banky Československé Augustinu Novákovi. V archivním fondu Josef Nevšimal lze dohledat dokumenty k peněžnictví a českému národnímu hnutí v Jugoslávii do roku 1945. Archivní fond František Vencovský zahrnuje dokumenty z činnosti významné osobnosti centrálního bankovníctví po roce 1960 a zároveň dokumenty k osobnosti guvernéra Národní banky Československé Karla Engliše.

Výkony v roce 2014

Výběr archiválií a delimitace archiválií, celkové vnější změny

	Posouzeno celkem (bm)	Celkem vyřazeno		Počet protokolů o výběru § 3. odst. 1 + 2	
		v bm	v %	skartační řízení	mimo skart. řízení
Archiv ČNB	1316	1173,8	89,2	9	0

2. Zpracování archiválií:

V průběhu roku 2014 zaměstnanci Archivu ČNB pokračovali v inventarizaci archivních fondů za použití informačního systému ISAI (modul Pořádání), který byl vyvinut pro Archiv České národní banky firmou Bach, s r.o., Olomouc.

Ve stádiu rozpracovanosti se k 31. 12. 2014 nacházejí tyto fondy:

- Živnostenská banka (ŽB)
- Státní banka československá (SBČS)
- Česká národní banka (ČNB)
- František Vencovský (OFFVe)

Stupeň stávajícího zpřístupnění archivních souborů v elektronické podobě prostřednictvím Informačního Systému ArchIvu (ISAI) v modulu Vademecum:

- zpřístupněno – 46,2 % (58 archivních fondů)
- nezpřístupněno – 53,8 % (5 archivních fondů)

Archiv ČNB v současné době umožňuje badatelům elektronicky vyhledávat (fulltextově i kontextově) prostřednictvím modulu ISAI Vademecum ve více než 260.729 inventárních jednotkách, které se nalézají v jeho správě. Oproti roku 2014 došlo k nárůstu elektronicky zpřístupněných inventárních jednotek o 5,66%.

V průběhu roku 2014 Archiv České národní banky pokračoval v digitalizaci archiválií, jež se nalézají v jeho správě. Za celý rok bylo vyhotoveno (naskenováno a upraveno) 184.068 skenů. Za dobu prvních dvou let trvání projektu bylo naskenováno 317.034 archivních dokumentů. Takto naskenované dokumenty představují plnohodnotnou náhradu dosud využívaným originálům archiválií a jsou předkládány badatelům ke studiu v badatelně archivu. Právě díky nové metodě zpřístupnění archiválií se výrazně snížily čekací lhůty na dodání archivních dokumentů badatelům ke studiu, neboť ti získávají po dohodě s obsluhou badatelný okamžitý přístup k materiálům. V roce 2014 bylo prostřednictvím skenů prostudováno 29.122 stran archivního materiálu.

3. Využívání archiválií:

Badatelská agenda:

V průběhu roku 2014 se uskutečnilo v Archivu České národní banky 220 badatelských návštěv, při celkovém počtu 56 badatelů (z toho 4 zahraničních). Průměrná měsíční badatelská návštěvnost činila 18,3 návštěvy. Na jednoho badatele připadají průměrně tři badatelské návštěvy.

Nejčastěji studují v Archivu České národní banky studenti vysokých škol, především ekonomického a historického směru, vysokoškolští učitelé (zejména VŠE a FFUK) a pracovníci odborných vědeckých pracovišť (např. AV ČR a SAV). V roce 2014 navštívilo Archiv České národní banky 18 soukromých badatelů.

V Archivu České národní banky se v roce 2014 nejvíce badatelských žádostí o studium vztahovalo k vývoji hospodářské a měnové politiky Československa a správních institucí, které se věnovaly jejich provádění. Nově byly studovány hospodářské vztahy s Japonskem a Bulharskem v meziválečném období. Dále probíhalo v Archivu ČNB zkoumání osudů zabaveného židovského majetku v době okupace a historie firem a významných československých společností v koncernech československých bank (firma ČKD, společnosti v oblasti cementárenského a hutního průmyslu či železniční dopravy).

Mezi badateli roste zájem o studium československého finančního systému po roce 1948. Vedle témat jako peněžní reforma v roce 1953 se poprvé předmětem výzkumu stala úloha centrální banky v průběhu transformace, úvahy o postavení bankovního sektoru v Šikově reformě, Marshallův plán nebo automatizace a informatizace centrální banky.

Zvýšené pozornosti z řad badatelů se tento rok těšila také Banka československých legií, a to nejen z hlediska její činnosti, ale i z hlediska architektury jejích sídel. Podobně

tomu bylo i v případě budovy Národní banky Československé v Rájeckých Teplicích nebo zakázek bankovních domů pro německé architekty působící v Praze v meziválečném období.

K trvale oblíbeným tématům se řadí zkoumání osudů předních osobností československého peněžnictví (např. Dr. Jaroslav Preiss a jeho korespondence) a využívání osobních spisů bývalých zaměstnanců bank pro genealogické účely, nebo například nově za účelem doplnění databáze členů německé zednářské lóže v meziválečném období.

Vyřízená korespondence:

Archiv ČNB vyřídil v průběhu roku 2014 celkem 535 písemných dotazů (analogových či digitálních). Z těchto poskytlo 114 řešerši žadatelům nejčastěji informace o historických směnných kursech a vývoji české/československé měny, českého i středoevropského bankovníctví a o osobnostech československého peněžnictví. Značnou část agendy tvořily také dotazy na platnost vkladních knížek a cenných papírů zejména z doby před rokem 1953.

Oproti předchozím letům došlo k podstatnému nárůstu řešerši vztahujících se k majetkoprávním otázkám, tzv. reklamacím. V roce 2014 řešil Archiv ČNB celkem 421 reklamačních případů. Nejčastějším důvodem (95%) bylo vyhledávání dokumentů pro povinné a oprávněné osoby ve smyslu ustanovení zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi). Zatímco v roce 2013 bylo k problematice církevních restitucí Archivu ČNB zasláno k dohledání 73 žádostí, v roce 2014 se jednalo o 400 podání.

Řadu dotazů klientů zodpovídají pracovníci Archivu ČNB přímo, a to telefonicky nebo formou osobních konzultací. Nezanedbatelná část dohlédací agendy je též vykonávána pro jednotlivé organizační útvary ČNB.

Využívání archiválií a provoz badatelny v roce 2014

	počet badatelů	z toho cizinci	badatelské návštěvy	řešerše pro		digitální kopie - badatelna
				úřední potřebu	soukromou potřebu	
Archiv ČNB	56	4	220	421	114	29.122

4. Odborné a společenské aktivity archivu:

Ve dnech 11. – 13. 6. 2014 se zástupci Archivu ČNB zúčastnili výroční konference European Association for Banking and Financial History (EABH) v Rüşchlikonu (Švýcarsko). Jejím tématem bylo formování risk managementu v historii, zejména po roce 1970 („Risk Management“). Konference nabídla komparaci vývoje mezinárodního risk managementu po II. světové válce, tzn. zejména postupů vyhodnocování rizik na mezinárodních finančních trzích. Právě proměny přístupů a oslabení jejich kontrolních

mechanismů nepochybně představovaly živnou půdu pro projevy krize v posledních letech. Součástí jednání byl také tradiční workshop věnující se archivním dokumentům vztahujícím se k I. světové válce, jež spravují archivy bankovních institucí („Banks at War I. Financial Institutions confronted by the Great War“). Srovnání přístupů při prezentaci archivních dokumentů s touto tematikou a metodik spojených s jejich využíváním významně přispělo k aktualizaci metodických postupů spojených se zpracováním archivního materiálu spravovaného Archivem ČNB.

Od roku 2009 je Archiv České národní banky zastoupen i v jednom z vrcholných orgánů EABH – Academic Advisory Council (AAC), který připravuje vědecký program asociace a koordinuje její odborné projekty. Archiv ČNB má svého představitele ve sboru koordinátorů iniciativy EABH Corporate Culture Memory Task Force, která se snaží monitorovat stav finančních archivů v jednotlivých evropských státech.

Mezinárodní spolupráce Archivu České národní banky se realizuje i na půdě Evropské centrální banky. Ve dnech 22. – 23. září 2014 se uskutečnilo ve finských Helsinkách 5. zasedání pracovní skupiny ESCB Information Management Network, jejímž úkolem je rozvíjet vzájemnou spolupráci mezi archiváři, pracovníky spisové služby (records managery) a knihovníky centrálních bank Evropské unie. Cílem setkání pod názvem „Managing electronic information in a mobile world“ bylo porovnat si vzájemné zkušenosti centrálních bank v oblasti požadavků uživatelů na používání mobilních zařízení pro zobrazování aplikací sloužících ke správě elektronických informací (uchovávaných v knihovnách, archivech a spisové službě).

Zaměstnanci Archivu ČNB se dále aktivně zúčastnili konference „70. let Mezinárodního měnového fondu: středoevropské souvislosti a nové výzvy“, kterou uspořádalo 14. listopadu 2014 Centrum středoevropských studií společně pracoviště vysoké školy CEVRO Institut o.p.s. a Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd ČR, v.v.i. a Centrum transatlantických vztahů, Praha. Jednání poukázalo na významný podíl českých a československých národohospodářů na formování bretonwoodských institucí.

Dva zaměstnanci Archivu ČNB se dne 17. září 2014 zúčastnili kolokvia pořádaného Státním oblastním archivem v Praze pod názvem „Kroniky jako historický pramen. K sedmistému výročí úmrtí Oty Durynského“, který mimo jiné poukázal na moderní typy kronik v českých zemích a Československu a na metodiku jejich archivního zpracování a zpřístupnění.

Tři zaměstnanci se zúčastnili konference „Archivy školám, archiváři učitelům“ pořádané 4. – 5. listopadu 2014 Národním archivem, Praha. Kromě odborné přednášky („Archiv ČNB a využívání archivních fondů finančních institucí pro studium hospodářských, sociálních, politických a regionálních dějin“) připravili zaměstnanci Archivu ČNB, na požádání pořadatele, v rámci souběžných seminářů ukázkou práce s originály archivních dokumentů relevantních k badatelské činnosti.

Zaměstnanci Archivu České národní banky se společně s informatiky České národní banky zúčastnili tradiční konference CNZ tentokrát pod názvem „Ukládání elektronických dokumentů - praxe versus teorie“, která se uskutečnila dne 7. října 2014 v Národním archivem v Praze. Její odborný obsah se zaměřil na problematiku dlouhodobého uchování elektronických dokumentů.

Archiv ČNB se také účastní zasedání některých odborných pracovních skupin, jejichž práci koordinuje Odbor archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR. V roce 2014

se jeden zaměstnanec Archivu ČNB podílel na činnosti pracovní skupiny k veřejné zakázce TB0200MV026 „Vývoj software pro popis archiválií na základě nových Základních pravidel pro zpracování archiválií metodou PCP“.

Jeden zaměstnanec Archivu ČNB participuje na činnosti redakčních rad sborníku *Paginae historiae*, jenž vychází při Národním archivu ČR, a Středočeského sborníku historického, který je vydáván Státním oblastním archivem v Praze.

Zaměstnanci Archivu České národní banky se také zapojují do jednání některých významných odborných společností zaměřených na oblast hospodářských dějin a archivnictví. Jedná se o Společnost pro hospodářské a sociální dějiny a Českou archivní společnost. Jeden zaměstnanec Archivu ČNB zasedá ve výboru odborné tematické sekce specializovaných archivů České archivní společnosti.

Archiv České národní banky se také podílí na aktivitách spojených s činností Expozice České národní banky (stálá výstava „Lidé a peníze“), která seznamuje veřejnost s činností centrální banky státu ČNB. Do června roku 2014 pokračovala výstava „Peníze“, kterou zahájilo Národní muzeum v roce 2013. Na této výstavě bylo vystaveno největší množství archivních dokumentů spravovaných Archivem České národní banky za posledních dvacet pět let.

Archiv ČNB se v průběhu roku 2014 významně podílel na testování a implementaci, včetně školení zaměstnanců ČNB, nového systému spisové služby IS e-spis, který nahradil dosavadní užívaný systém ISPI. Na základě platné legislativy a metodiky pro oblast spisové služby a archivnictví podal Archiv ČNB řadu podnětů a připomínek na úpravu dosavadního řešení.

5. Publikační činnost:

Příspěvky do odborných periodik a odborné přednášky

a) odborné studie

Jakub Kunert – Helena Sedláčková, *Archival Sources on the History of Banks Employees in the Archive of the Czech National Bank*, In: Melanie Aspey – Jakub Kunert – Roger Nougaret (eds.), *Archives and the People. Recording Working Life in Financial Institutions*, Frankfurt 2014, s. 81 - 110.

Jakub Kunert, „Byl kouzelník a nejen v obchodě nýbrž i jako člověk ...“ *Historie firmy Rudolf Tesárek*, in: *Magazín Harley-Davidson Clubu Praha* 3/2014, s. 24 - 25.

Jakub Kunert, „Dalekosáhlý jest význam sportu pro každého pracujícího člověka“. *Názory na úlohu sportu v životě úředníka Živnostenské banky*, in: *Časopis Národního muzea. Řada historická* 183 (3 - 4), s. 45 – 54.

Jakub Kunert, *Proměny správy Státní banky československé v kontextu hospodářských změn Československa v letech 1950 – 1965*, In: František Chudják – Ľudovít Hallon – Andrea Leková (eds.), *Centrálne bankovníctvo v stredoeurópskom priestore*, Bratislava 2014, s. 175 - 185.

Jakub Kunert, Průmysl a banky. Archiv České národní banky jako fundament pro výzkum historie českého a československého průmyslu 19. a 20. století, in: Průmysl – město – archiv. Archivy a dokumentace průmyslového dědictví, Praha 2013, s. 125 - 150.

Jakub Kunert, Archivní fond Živnostenské banky jako pramen pro studium dějin českého a československého průmyslu, in: Jana Kleinová (ed.), Věda a technika v českých zemích mezi světovými válkami. Práce z dějin techniky a přírodních věd, sv. 39, Praha 2014, s. 13 – 30.

Miroslav Milec – Helena Sedláčková, Rodové pečetě II., Brno 2014, s. 4 - 44 a s. 110 - 126.

Helena Sedláčková, Doubavník a patronátní páni kostela Povýšení Svatého kříže, in: Doubavník a Výmolovy varhany, Doubavník 2014, s. 7 - 19.

Helena Sedláčková, Odraz postátnění funkce krajského hejtmana v Čechách v roce 1751 na personálním obsazení úřadu, in: Paginae historiae 2014, č. 22/2, s. 220 - 222.

b) odborné přednášky

Jakub Kunert, Archiv ČNB a využívání archivních fondů finančních institucí pro studium hospodářských, sociálních, politických a regionálních dějin, přednáška na konferenci „Archivy školám, archiváři učitelům“ pořádané Národním archivem, Praha 4. - 5. 11. 2014.

Jakub Kunert, Národní banka (Národní banka Československá) a utváření měnového kursu v roce 1945, přednáška na konferenci „70. let Mezinárodního měnového fondu: středoevropské souvislosti a nové výzvy“ pořádané Centrem středoevropských studií společné pracoviště vysoké školy CEVRO Institut o.p.s. a Masarykovy ústavu a Archivu Akademie věd ČR, v.v.i. a Centrem transatlantických vztahů, Praha 14. 11. 2014

6. Odkaz na webové stránky archivu:

http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/archiv_cnb/

e-mailová adresa Archivu České národní banky: archiv@cnb.cz

IV. Stav archiválií

Vzhledem k tomu, že archivní fondy Archivu České národní banky jsou v současné době uloženy v nově zbudovaných archivních depotech, které plně vyhovují požadavkům pro uložení archiválií, je fyzický stav spravovaných archivních fondů dobrý a nedochází k jejich dalšímu poškozování. K částečnému poškození šesti fondů došlo ještě před jejich novým uložením v rekonstruovaných archivních depotech budov poboček České národní banky.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Archiv České národní banky nemá vlastní konzervátorskou dílnu. Pokud by byl nutný u spravovaných archiválií konzervátorský nebo restaurátorský zásah, byly by na tyto práce archivem nárokovány finanční prostředky z rozpočtu České národní banky.

V Praze 9. února 2015

Ing. Zdeněk Virius
ředitel sekce správní
podepsáno elektronicky

Ing. Ladislav Zelenka
ředitel odboru správy majetku
podepsáno elektronicky